

"KONSTITUTSIYA – ERKIN VA FAROVON HAYOT GAROVI"

Ijtimoiy–iqtisodiy fanlar fakulteti, 248-guruh,
Yurisprudensiya yo‘nalishi talabasi
Sadullayeva Umida Yuldash qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada Konstitutsiyaning davlat va jamiyat hayotidagi o‘rni, huquqiy davlat barpo etishdagi ahamiyati hamda fuqarolarning erkin va farovon hayotini ta‘minlashdagi asosiy kafolat sifatidagi roli yoritilgan. Konstitutsiya davlat organlarining vakolatlarini belgilovchi, inson huquqlarini muhofaza qiluvchi, jamiyatning siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyotini boshqarib turuvchi oliy huquqiy hujjat ekanligi tahlil qilingan. Maqolada O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilgan konstitutsiyaviy islohotlarning mazmuni, ularning fuqarolarning manfaatlariga ta‘siri va huquqiy jamiyat qurishdagi strategik ahamiyati asoslab ko‘rsatiladi. Shuningdek, Konstitutsiyaning fuqarolarga erkinlik, adolat va farovonlik beruvchi asosiy tamoyillari ilmiy-uslubda sharhlanadi.

Kalit so‘zlar: Konstitutsiya, huquqiy davlat, inson huquqlari, farovonlik, demokratik jamiyat, konstitutsiyaviy islohotlar, fuqarolik jamiyati, adolat tamoyili, huquqiy kafolatlar.

KIRISH

Har qanday davlatning mustahkamligi, uning siyosiy barqarorligi va taraqqiyoti avvalo Konstitutsiyaning qanchalik puxta, haqqoniy va jamiyat ehtiyojlariga mos ekanligiga bog‘liq. Konstitutsiya – davlatning bosh Qonuni sifatida nafaqat huquqiy tizimning asosi, balki jamiyatning bugungi va ertangi kunini belgilovchi strategik hujjatdir. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi ham mamlakatimizda demokratik tamoyillarni qaror toptirish, fuqarolarning erkin va farovon hayot kechirishini kafolatlash, davlat va jamiyatning samarali boshqaruvini ta‘minlashga xizmat qilmoqda.

Bugungi davrda inson qadri, huquqlari va erkinliklari eng oliy qadriyat sifatida e’tirof etilayotgan bir paytda, Konstitutsiyaning ahamiyati yanada ortmoqda. Zero, u har bir fuqaroning huquqlarini kafolatlaydi, davlat organlarining mas’uliyatini belgilaydi, jamiyat hayotida adolat va qonun ustuvorligini ta‘minlaydi. Konstitutsiya – bu nafaqat huquqiy hujjat, balki davlat va xalq o‘rtasidagi ijtimoiy shartnomadir.

Ushbu maqolaning maqsadi – Konstitutsiyaning erkinlik, adolat, fuqarolik faolligi va farovonlikni ta‘minlashdagi o‘rni va rolini chuqur ilmiy tahlil qilishdan iborat.

ASOSIY QISM

1. Konstitutsiyaning davlat hayotidagi o‘rni

Konstitutsiya har qanday demokratik davlatning huquqiy poydevori hisoblanadi. Unda davlat tuzilishi, boshqaruv shakli, hokimiyatlar bo‘linishi, jamiyatning siyosiy tizimi va fuqarolarning asosiy huquq va erkinliklari belgilab qo‘yiladi. Konstitutsiya: davlat hokimiyatining barqaror va aniq tizimini yaratadi; davlat organlarining o‘zaro muvozanatini ta’minlaydi; hokimiyatni suiiste’mol qilishning oldini oladi; fuqarolarga berilgan erkinliklarning daxlsizligini kafolatlaydi.

O‘zbekiston Respublikasida ham Konstitutsiya davlat organlarining tuzilishi, ularning vakolatlari va mas’uliyati, shuningdek, fuqarolarga berilgan kafolatlarning asosini tashkil etadi. Bu esa huquqiy davlatning mustahkam poydevoridir.

2. Inson huquqlari – Konstitutsiyaning markazida

Demokratik jamiyatning asosiy belgisi — inson huquqlari va erkinliklarining kafolatlanganidir. O‘zbekiston Konstitutsiyasida:

yashash huquqi,
fikrlash, so‘z va e’tiqod erkinligi,
ta’lim va tibbiy xizmat olish huquqi,
shaxsiy daxlsizlik,
oilani himoya qilish,
mulk huquqi
kabi asosiy konstitutsiyaviy huquqlar belgilangan.

Konstitutsiyaning 13-moddasida “Inson, uning hayoti, erkinligi, sha’ni va qadri-qimmatini oliy qadriyat hisoblanadi” degan tamoyil mustahkamlab qo‘yilgan. Bu tamoyil jamiyatning barcha sohalarida inson manfaatlarini ustuvor qo‘yish zarurligini belgilaydi.

3. Konstitutsiya – farovonlikning huquqiy kafolati

Farovon jamiyat barpo etish uchun faqat iqtisodiy resurslar yetarli emas. Uning huquqiy asoslari ham mustahkam bo‘lishi shart. Konstitutsiya: mehnat qilish va adolatli haq olish huquqini, ijtimoiy ta’minot kafolatlarini, sog‘liqni saqlash tizimidan foydalanish, madaniy merosdan bahramand bo‘lish huquqlarini ta’minlab beradi.

Konstitutsiyaviy me'yorlarning amalda ishlashi, albatta, farovon hayotning eng asosiy garovidir. Chunki Konstitutsiyada belgilangan huquqlar bo'lmasa, insonning ijtimoiy himoyasi ta'minlanmaydi, jamiyatda barqarorlik bo'lmaydi.

4. Huquqiy davlat va fuqarolik jamiyatini qurishdagi konstitutsiyaviy tamoyillar Konstitutsiya huquqiy davlat barpo etishning bosh mezonidir. Undagi:
hokimiyatlar bo'linishi,
qonun ustuvorligi,
davlat organlarining javobgarligi,
fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati
bilan bog'liq tamoyillar demokratik jamiyatning negizidir.

Huquqiy davlatda har bir davlat organi, har bir mansabdor shaxs faqat Konstitutsiyada belgilangan vakolatlar doirasida harakat qilishi shart. Bu esa fuqarolarning huquqlari poymol qilinmasligi, adolatning qaror topishi va jamiyatda ishonchning mustahkamlanishini ta'minlaydi.

5. Konstitutsiyaviy islohotlar va ularning ahamiyati

So'nggi yillarda O'zbekistonda amalga oshirilgan konstitutsiyaviy islohotlar natijasida:

parlament va mahalliy kengashlarning vakolatlari kuchaytirildi;
fuqarolarning ijtimoiy va iqtisodiy huquqlari kengaydi;
davlatning fuqarolarga xizmat qilishi tamoyili mustahkamlandi;
inson huquqlari bo'yicha xalqaro standartlar implementatsiya qilindi;
yoshlar va ayollar manfaatlarini yanada himoya qilindi.

Bularning barchasi Konstitutsiyaning jamiyat ehtiyojlariga mos holda takomillashayotganini ko'rsatadi.

XULOSA: Konstitutsiya – bu davlatning huquqiy poydevori, xalqning ijtimoiy kafolati, jamiyatning axloqiy mezon va inson huquqlarining eng oliy kafolatidir. U erkinlik, adolat, farovonlik va barqarorlikning huquqiy asosi bo'lib xizmat qiladi. Konstitutsiyada belgilangan tamoyillarning to'liq va to'g'ri qo'llanishi esa davlatning rivojlanishiga, fuqarolarning farovon hayot kechirishiga, jamiyatning barqaror taraqqiyotiga xizmat qiladi.

Shu bois Konstitutsiyaga hurmat bilan qarash, uni chuqur o'rganish va amalda bajarish har bir fuqaroning burchidir. Zero, Konstitutsiya — erkin, farovon va adolatli hayotning eng muhim garovidir.